

ІМПЛІЦИТНІСТЬ НЕПОВНОСКЛАДНИХ І ПОВНОСКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ БОРИСА ХАРЧУКА)

У статті висвітлено питання синтаксичної імпліцитності, проаналізовано прості неповноскладні й різнотипні повноскладні речення, функціонування яких у Харчукових текстах демонструє властиву їм імпліцитну предикативність. Розглянуто також зафіксовані у його творах незавершені висловлення з притаманною їм імпліцитністю.

Ключові слова: імпліцитність, речення, семантика, предикативність, домислювання.

Лилия Невидомская. ИМПЛИЦИТНОСТЬ НЕПОЛНОСОСТАВНЫХ И ПОЛНОСОСТАВНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ (НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТОВ БОРИСА ХАРЧУКА)

В статье освещены вопросы синтаксической имплицитности, проанализированы простые неполнооставные и разнотипные полносоставные предложения, функционирование которых в текстах Б. Харчука демонстрирует свойственную им имплицитную предикативность. Рассмотрено также зафиксированные в его произведениях незавершенные высказывания с характерной для них имплицитностью.

Ключевые слова: имплицитность, предложение, семантика, предикативность, домысливание.

Lilija Nevidomska. IMPLICITNESS OF UKRINIAN LANGUAGE INCOMPLETE AND COMPLETE SENTENCES (ON THE MATERIAL OF BORYS KHARCHUK'S WORKS)

The article reveals the problem of syntactic implicitness, analyzes simple incomplete and different types of complete sentences, the functioning of which demonstrates the implicit predicativity proper to Kharchuk's texts. Incomplete utterances fixed in his works with implicitness proper to them have also been considered.

Key words: implicitness, sentence, semantics, predicativity, conjecturing.

Імпліцитність як опосередкована експліцитними значеннями вираженість різноманітної інформації, домислюваної носіями мови у спілкувальних процесах, тісно пов'язана з асиметрією мовного знака. Остання, як відомо, особливо «зростає на рівні словосполучення і ще більше на рівні речення» [3, с. 13]. Саме тому реалізація імпліцитних фрагментів змістового плану значною мірою характерна якраз для синтаксичних величин. Мовознавці (Г. Арполенко, Р. Вихованець, Н. Гуйванюк, І. Гуменюк, А. Загнітко, О. Кульбабська, І. Кононенко, В. Пітель, Т. Романюк, Л. Рабанюк, О. Селіванова, М. Скаб, О. Тронь та ін.), досліджуючи синтаксичні явища української мови, зауважують відповідні факти імпліцитності. Однак те, що експлікування значень, властивих різним синтаксичним конструкціям, постійно супроводжують імпліцитні семантичні компоненти, потребує послідовного й комплексного вивчення. Одне із його важливих завдань – всебічно дослідити імпліцитність, притаманну реченню, на широту та багатоманітність якої впливає і комунікативна природа, і семантико-структурна різнотипність цієї основної синтаксичної одиниці.

Наша мета полягає в тому, щоб розглянути імпліцитну предикативність, характерну для простих різнотипних реченнях, а також незавершених висловлень, що функціонують у художніх текстах Бориса Харчука.

Йдеться про імпліцитність, простежувану як у неповноскладних структурах із граматичними пропусками, так і в різних за будовою повних, тобто формально повноскладних, конструкціях. Поява вказаних семантично некомплектних¹ й імпліцитних величин викликана насамперед компресією плану вираження. У досліджених Харчукових творах наявні неповноскладні конструкції з відновлювальною імпліцитною предикативністю². Вона може бути частковою, якщо пропускається номінований раніше суб'єкт: «– *Люблю швидку їзду! – каже Гертруда Йосипівна. [...] – А ще швидше! – й підморгує [Гертруда Йосипівна]*» [14, с. 52–53]. Тут домислювання спрямоване на відновлення лексично не вираженого суб'єктного компонента, яке спирається на контекст. Аналогічне спостерігаємо й тоді, коли еліпсованим є предикатний складник: «– *Вона [Сяня] виїхала вчора вночі. – А Оля? – І Оля з нею [виїхала]*» [«Неслава», с. 64]. Якщо ж пропуск поширюється на суб'єктний і предикатний компоненти, то простежується повна імпліцитна предикативність: «*Цей чоловік спирався на милицю. [...] – На автобус? – спитався трохи тонким [...] голосом*» [16, с. 266].

Окрім розглянутих неповноскладних величин, у художніх текстах Бориса Харчука функціонують синтаксичні одиниці, які прийнято називати еліптичними реченнями: «*Неділя. Ми з Надею – на базар*» [«Неслава», с. 84]; «– *Сашко пройшов усю війну. [...] Чи й спочив і – за косу*» [14, с. 64]. У другому з наведених речень домислюється не лише предикатний, але й суб'єктний складники. На наш погляд, в обох випадках йдеться про близькі різновиди домислювання імпліцитної семантики, хоча в кожному з них воно відзначається деякими особливостями.

Так, пропущений суб'єктний компонент [*Сашко*] відновлюється з попереднього контексту. Натомість домислювання предиката [*взявся*] ґрунтується на дещо іншій синтагматиці – на сполучуваності слів у контекстних межах самої еліптичної одиниці. Важливо наголосити, що в аналізованих реченнях через лексичну нереалізованість предикатні складники не просто відновлюються, а певним чином встановлюються. Тобто йдеться про встановлювальне домислювання, яке спирається ще й на відповідний парадигматичний контекст. Саме він сприяє адекватному осмисленню змісту еліптичних величин на фоні вихідних для них повноскладних структур: *Ми з Надею пішли на базар* → *Ми з Надею – на базар*.

Зважаючи на викладене, важко погодитися із застереженням, що еліптичне речення не варто розглядати як похідний, скорочений варіант повного. Адже, як указують деякі дослідники, воно «похідне тільки в історичному плані, у сучасній же мові еліптичні речення є абсолютно самостійними синтаксичними утвореннями, незалежними від своїх аналогів – повних речень. Це відрізняє їх від інших типів неповних речень» [8, с. 272], кожне з яких – «похідний варіант від повного» [8, с. 269]. Безсумнівно, еліптичним структурам властиві характеристики³, які виявляють їхню відмінність від конструкцій із контекстуально чи ситуаційно зумовленими пропусками. Маємо на думці передовсім те, що еліптичні величини конструюються за певними системно усталеними зразками. Проте наявність останніх не суперечить визнанню утворених за ними згаданих одиниць вторинними стосовно вихідних для них семантично комплектних й повноскладних конструкцій. Іншими словами, еліптичні речення в сучасній українській мові сприймаються як похідні, що підтверджують дериваційні перетворення й взаємоперетворення відповідних синтаксичних величин.

Варто додати, що певна термінологічна неузгодженість проглядає в зауваженнях на зразок: «Терміни «випущення», «пропуск» на означення нестачі члена речення в еліптичному реченні є невдалими, бо можуть наштовхувати на думку, ніби з відповідних речень навмисне усувається якийсь член речення, ніби мовець наперед або в процесі мовлення так конструює фразу, що пропускає її окремі структурні ланки. Тим часом для утворення еліптичного речення такі явища

¹ Зауважимо, що О. Старикова вмотивовує розмежування двох типів таких структур: «а) некомплектних і граматично неповних (еліптичних); б) некомплектних і граматично повних» [7, с. 38],

² Імпліцитність кваліфікуємо за характером домислювання реалізованих у них певних компонентів предикативності.

³ Як зазначає І. Вихованець, тут «наявність позиції лексично не вираженого головного члена впливає із формально-синтаксичної структури даних конструкцій, із синтаксичного зв'язку лексично вираженого другорядного члена речення з нульовим присудком» [1, с. 75]

не характерні» [9, с. 275]. Однак відомо, що в лінгвістиці поширеним є розуміння терміна «еліпс» саме як «пропуск». Із цього випливає можливість застосування прикметника «еліптичний» і до власне неповних речень.

За такого терміновжитку з метою виявлення особливостей, притаманних різним групам розглянутих імпліцитних величин, можна було б послідовно використовувати означення «зовнішньо еліптичні» та «внутрішньо еліптичні» речення. В обох випадках йдеться про імпліцитність, яка в зовнішньоеліптичних конструкціях тяжіє до дискурсної, а у внутрішньоеліптичних – до мовносистемної, від чого залежить і домислювання імпліцитних компонентів предикативності. У зовнішньоеліптичних реченнях його джерелом виступають зовнішні чинники – словесний контекст або ж комунікативна ситуація, які забезпечують відновлення пропущених слюформ – виразників предикатного чи суб'єктного значень. А предикати, не експліковані у внутрішньоеліптичних утвореннях, потребують встановлювання, яке базується на сполучуваності лексичних складників самих цих речень та синтаксичній парадигматиці.

Привертає увагу те, що в опрацьованих художніх текстах висловлення з розглянутою імпліцитною предикативністю функціонують досить активно. Це узгоджується зі спостереженням літературознавця С. Полякової, яка, досліджуючи твори Б. Харчука, вказує, що письменник часто використовує якраз «короткі неповні речення» [5, с. 534].

Різнотипним формально повноскладним синтаксичним величинам також властива імпліцитність, яка за видом домислювання може бути не лише відновлювальною чи встановлювальною, але й модельованою та вивідною¹. Загалом – це широкий і багатогранний напрямок її спеціального дослідження. Далі розглянемо прості повноскладні речення, в яких імпліцитна реалізація предикативної семантики також пов'язана з певними компресувальними процесами. Наслідки останніх, на противагу тим, що формують розглянуту неповноскладність речень, утілені в похідні моделі, які забезпечують достатньо компактну словесну форму об'єктивації змістового плану утворюваних за ними комунікативних одиниць. Такі моделі визнаємо асиметричними, бо за ними продукуються семантично некомплектні речення, у яких експлікується лише один із основних складників предикативності (предикатний або суб'єктний), натомість інший реалізується імпліцитно. У цьому випадку йдеться про встановлювальне домислювання² поверхнево не виражених, але наявних у глибинній семантичній структурі компонентів, яке спирається на парадигму речення у її широкому трактуванні [2, с. 126], передовсім на парадигматичні зіставлення, трансформації. За вказаними похідними моделями, які можуть співвідноситися з вихідними двоядерними моделями, а подекуди – з експліцитними одноядерними зразками, продукуються різні типи дієслівних та іменних речень із імпліцитним суб'єктом чи предикатом.

Окрему групу складають речення, поверхневі структури яких не містять лексично вираженого виконавця дії. При цьому домислювання суб'єкта як означеної, неозначеної, узагальненої особи (чи осіб) спирається на форми дієслівних предикатів, що зумовлює низький рівень імпліцитності таких висловлень: «Розвернемо картинну галерею» [14, с. 61]; «Мене привели до могили й сказали: «То – твоя мама» [11, с. 3]; «Не хитай долю, бо як тріпоне, кісток не позбираєш...» [14, с. 59]. Ступінь імпліцитності дещо вищий у неозначено-особових структурах, чому сприяє невизначеність домислюваних суб'єктів. Завдяки неназваності суб'єкта, смисловий акцент у таких висловленнях зміщується на саму дію (стан) чи вербалізовані факти. Саме тому в означено-особовому реченні, яке реалізує наказ, прохання, волюнтативне значення дещо пом'якшується (порівн.: «– То сідай» [11, с. 11] та *Ти сідай*). А домислювання суб'єктного компонента, який може стосуватися кожної особи, сприяє тому, що узагальнено-особові конструкції здатні функціонувати як спеціалізований синтаксичний засіб генеративного комунікативного регістру. Усі такі речення з частковою імпліцитною предикативністю побудовані за асиметричними синтаксичними моделями, що виникли

¹ Детальніше про ці та інші види імпліцитності див. у нашій статті [4].

² Зауважимо, що мовці не зосереджують на ньому уваги, тобто воно, очевидно, є неусвідомлюваним.

внаслідок модифікації відповідних експліцитних симетричних моделей, яку значною мірою зумовили комунікативні та експресивні чинники.

Традиційно безособові конструкції сучасні українські синтаксисти вважають одноядерно-двокомпонентними (аналогами двоядерних), одноядерно-двокомпонентними й одноядерно-однокомпонентними [6, с. 185]. Проте за способом реалізації предикативності, залежної від валентності дієслівного предиката й поверхневої незаміщуваності/заміщуваності позиції суб'єкта, частина таких речень належить до одноядерно-експліцитних: «– *Молодим спиться*» [16, с. 24]. Проте вони можуть бути й одноядерно-імпліцитними: Імпліцитна предикативність властива лише одноядерним структурам із лексично не вираженим суб'єктним компонентом: «*Ні з якого боку не задувало [...]*» [16, с. 47]. Його домислювання спирається передовсім на відповідну синтаксичну парадигматику, хоча подекуди – ще й на конситуацію: «*Той, що забрався в льох, що хотів поцупити якогось кадібця чи діжку, гунав об люк, а люк і засипався. [...] – Чого ж ти не відкопуєшся? [...] – Ану ворушися! І в льохові завовтузилося, засопіло. Гухнуло з усією силою, й отвір знову почав засотуватися*» [16, с. 40].

До одноядерно-імпліцитних можуть належати речення з предикативами на зразок *тихо, жаль*, формами на *-но, -то*: «*Тихо. Вечірньо*» [12, с. 110]; «*Паморочливо-солодко, як на краю безодні*» [15, с. 14]; «– *Жаль, якщо він [наган] згорів*» [16, с. 208]; «*У вікно постукано*» [16, с. 208]. Незважаючи на їхню можливу двокомпонентність, одноядерним конструкціям із предикативами на *-но, -то* характерна часткова імпліцитність, яку спричиняє особливий синкретизм вираження об'єктно-суб'єктних значень словоформами у знахідному відмінку: «*Ликеря зривається і не спить по ночах: їй забито **сина** й привезено його з далеких чужин*» [15, с. 12]. Підвищенню ступеня імпліцитності сприяє і домислювання неозначеного суб'єкта (порівн.: *Сина забили й привезли його з далеких чужин*). Указану групу синтаксичних одиниць поповнюють структури з предикативом *треба*, а також інфінітивні конструкції: «*Відкинути усталене, добпорядне: так треба, так належить, так судилося! – встати, випрямитися, піднятися над самим собою*» [15, с. 14]. Неексплікування суб'єктів (подекуди невідомих) у розглянутих і подібних одноядерно-імпліцитних реченнях, акцентує предикатну семантику та, увиразнюючи притаманні їй додаткові компоненти («стихійність дії», «незалежність переживання внутрішнього стану людини від її волі» та ін), посилює експресивність висловлень.

Імпліцитність властива й однокомпонентним номінативним реченням, у яких семантико-граматичним ядром виступають іменники у називному відмінку. Згорнуті («*Вечір*» [11, с. 47]) і розгорнуті номінативні конструкції з експлікованими означувальними, локативними чи темпоральними складниками («*Розтерзана Україна*» [15, с. 10]; «*Школа над узвозом*» [11, с. 7]) репрезентують прихованість синкретичного (нерозчленованого) характеру. Іменники в таких реченнях осмислюються як виразники і суб'єктної, і предикатної семантики, що підтверджується відповідним трансформуванням. Порівн.: «*Вечір*» і *Настав вечір* та «*Я старався, але що я? Пішак!*» [11, с. 103] і *Я є пішак*. Рівень імпліцитності вищий у згорнутих номінативних висловленнях і в тих, які містять іменники з власне предметними значеннями («*Готель*» [11, с. 67]). Якщо ж іменники позначають стан, дію, подію, тобто здатні виражати елементи предикатної семантики, то ступінь прихованості є нижчим: «*Тихий листопад*» [11, с. 75] – *Тихо падає листя*. Імпліцитні номінативні речення, які репрезентують репродуктивний комунікативний реєстр, автор використовує в стислих описах для відтворення вражень, спостережень персонажів: «*Жовтий пісок, гостре каміння і мізерна трава*» [11, с. 123].

У текстах Бориса Харчука зафіксовані й імпліцитні генітивні утворення, як-от: «– *Лім а літ*: річка висохла, хто б міг подумати, а мені в пам'яті той день – не вирубаєш сокирою [...]» [14, с. 61]. У таких експресивних конструкціях, сформованих на базі відповідних квантитативних речень, іменники у родовому відмінку приховують сему «значна кількість чогось, когось», притаманну числовим назвам, усунутим із зазначених вихідних структур (порівн. *Багато літ*).

До одноядерності типологічно тяжіє структура заперечно-генітивних речень, оскільки їх формальну організацію забезпечує насамперед предикатив *нема(є)*, тісно поєднаний із

іменником-генітивом. Стосовно вираженості чи невираженості суб'єктної семантики ці речення можуть бути експліцитними («Мені нема місця» [15, с. 14]) й імпліцитними («– Нема поезії, плямкв губами власкор» [12, с. 124]).

У Харчукових текстах, зокрема в діалогах¹, часто трапляються імпліцитні незавершені речення. Ці висловлення застосовуються для цілеспрямованого замовчування²: «– Категорії честі свободи, обов'язку – це не абстракція, Вікторіє Юліївно. Зважайте...» [11, с. 81]; «Твій батько йшов на війну, то казав, щоб ти вчивсь...» [14, с. 41]. Появу вказаних конструкцій викликає й певний внутрішній стан мовців-персонажів: «Вона [...] відчинила двері в хату й, не переводячи духу, сказала: В-во... тут..., що скидалося на "ось, тут", вона [Ганя] раптом сама виправила, важко дихаючи: Вони [німці] йдуть!» [16, с. 167]. Властиве незавершеним реченням конситуативне домислювання буває як ймовірнісним («А тебе везли літаками і поїздами, мій сину...» [15, с. 13]), так і очікуваним: «– Готувала тобі до шлюбу, а не змогла нарядити тебе [сина] у весільне навіть мертвого [...]. Але я одягну, я все одно одягну ... [тебе у весільне]» [15, с. 13].

Борис Харчук активно використовує неповноскладні й повноскладні імпліцитні одиниці, які, на протигагу співвідносним експліцитним структурам, забезпечують більш лаконічне вираження змісту. Поширеність розглянутих синтаксичних конструкцій у проаналізованих творах узгоджується з характерними рисами стильової манери цього талановитого українського прозаїка. Досліджені тексти демонструють виразне тяжінням письменника до стислості³ висловлень й особливої експресивності слова, здатного постійно спонукувати читачів до сприймання різноманітних прихованих пластів змісту, зокрема й до осмислення імпліцитної семантики, яку реалізують певні синтаксичні конструкції. Естетично виважений добір лінгвальних засобів, широке використання діалогів зумовили таке органічне застосування розглянутих синтаксичних одиниць у творах Бориса Харчука, яке відповідає їхньому функціонуванню у природних комунікативних процесах із характерною для них імпліцитністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І. Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1992. – 208 с.
2. Загнітко А. П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого речення (Теоретико-навч. комплекс) / А. П. Загнітко. – Донецьк: ДонДУ, 1993. – 175 с.
3. Москальская О. И. Проблемы системного описания синтаксиса (на материале немецкого языка) / О. И. Москальская. – М.: Высш. шк., 1974. – 156 с.
4. Невідомська Л. Проблеми мовознавчої класифікації імпліцитності / Л. Невідомська // Науковий вісник Чернівецького ун-ту. – Вип. 475–477. Слов'янська філологія: зб. наук. праць. – Чернівці: Рута, 2009. – С. 143–149.
5. Полякова С. Специфіка стилю Б. Харчука / С. Полякова // Література. Фольклор. Поетика: зб. наукових праць. – Вип. 28. – К., 2007. – С. 529–538.
6. Слинко І. І. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання: навч. посіб. / І. І. Слинко, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.
7. Старикова Е. Н. Имплицитная предикативность в современном английском языке / Е. Н. Старикова. – К.: Вища шк., 1974. – 142 с.
8. Сучасна українська мова: підручник для студентів ф-тів журналістики ун-тів / О. Д. Пономарів та ін. – К.: Либідь, 1991. – 312 с.
9. Сучасна українська мова. Синтаксис / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наук. думка, 1972. – 516 с.

¹ Досліджуючи способи передачі чужого мовлення у художньому тексті, Н. Тишківська зазначає: «У повістях Бориса Харчука [...] найбільш представлені діалог та невласне пряма мова» [10, с. 348].

² С. Полякова зазначає, що в романі Б. Харчука «Межі і безмежжя» «три крапки після відповіді співбесідника розкривають те, що є приховане, не вимовлене тут, у конкретному діалозі, проте висловлене в контексті твору» [5, с. 534].

³ Варто привернути увагу до своєрідної самохарактеристики, яку автор уклав в уста героїні твору «Неслава»: Він [Юрко] приніс вступ. [...]. Мені подобався сам стиль, – лаконічний, уривчастий [11, с. 109]. Тут йдеться про Юрка Подоляна – персонажа згаданої повісті, постать якого є автобіографічною.

10. Тишківська Надія. Синтаксична організація чужого мовлення в повістях Бориса Харчука / Надія Тишківська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Сер.: Літературознавство. – Тернопіль: ТНПУ, 2011. – Вип. 33. – С. 347–353.
11. Харчук Борис. Неслава: Повість / Борис Харчук. – К.: Рад. письменник, 1968. – 131 с.
12. Харчук Борис. Новели / Борис Харчук // Вітчизна. – 1990. – № 9. – С. 109–125.
13. Харчук Борис. Оповідання / Борис Харчук // Київ. – 1998. – № 1. – С. 41–60.
14. Харчук Борис. Останні оповідання / Борис Харчук // Вітчизна. – 1988. – № 5. – С. 50–67.
15. Харчук Борис. Останні оповідання / Борис Харчук // Київ. – 1991. – № 1. – С. 9–18.
16. Харчук Борис. Помста : Повість і новели / Борис Харчук. – К.: Веселка, 1970. – 280 с.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2014 р.

УДК 81'367.625:821.161.2-09

Олександра Огринчук

(Івано-Франківський національний
медичний університет)

МОВНО-ВИРАЖАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КАТЕГОРІЇ СПОСОБУ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ М. БАЖАНА ТА І. ДРАЧА

Стаття присвячена дослідженню лінгвопоетичних та текстолінгвістичних особливостей дієслова у системі поетичних текстів М. Бажана та І. Драча. Аналіз мовно-виражальних особливостей дієслівної категорії способу підтвердив її виразний семантико-естетичний потенціал у досліджених текстах та засвідчив певні пріоритети письменників у вживанні дієслівних форм.

Ключові слова: поетика, поетичний текст, дієслово, категорія способу, ідіостиль.

Олександра Огринчук. ЯЗЫКОВО-ВЫРАЗИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ КАТЕГОРИИ НАКЛОНЕНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ М. БАЖАНА И И. ДРАЧА

Статья посвящена исследованию лингвопоэтических и текстолингвистических особенностей глагола в системе поэтических текстов Н. Бажана и И. Драча. Анализ художественно-выразительных особенностей обозначенной глагольной категории засвидетельствовал ее значительный семантико-эстетический потенциал в исследуемых текстах. Установлены определенные приоритеты писателей в употреблении глагольных форм.

Ключевые слова: поэтика, поэтический текст, глагол, категория склонения, идиостиль.

Olexandra Ohrynczuk. THE WORK IS DESIGNED TO STUDY LINGUO-POETIC AND TEXT-LINGUISTIC FEATURES OF VERBS AND VERB ITERATIONS IN THE POETIC TEXTS OF M. BAZHAN AND I. DRACH

Linguostylistic verb potential as lexicogrammatical word class, which has detailed system of personal-methodical and kind-time morphological forms was analyzed in the article; figurative and expressive features of verbal categories of manner was tracked in the poetic texts of M. Bazhan and I. Drach; certain writers' priorities in use of one or another verbal form were revealed.

Key words: poetics, poetic text, verb, the category of mood, idiostyle.

Дієслово як лексико-граматичний клас слів є одним із найважливіших структурних елементів граматично організованого висловлення, а тим самим і мови та її комунікативної функції. Здебільшого лінгвісти вказують на особливе значення дієслова в загальній граматичній